

Tuschstrecket finns inte

En debatt i en liberal för-
ening år 1920 gällde de tänk-
bara lösningarna vid en då
uppkommen regeringskris.
Med kraft och skarpa utmönst-
rade en talare alla de före-
liggande alternativen utom ett
enda och förklarade med den-
na motivering att regerings-
frågan tydligen måste klaras
på den linje som återstod ef-
ter raseringen av de andra.
En annan talare invände att
je argument som använts mot
fyra eller fem skilda alterna-
tiv även var tillämpliga på
det genom uteslutningsmo-
den förordade. Det gick all-
tså att bevisa att ingen svensk
regering i det bestående läget
var möjlig.

Man erinras om denna gam-
la fäktning vid läsningen av
den debatt som under de se-
naste veckorna förts i rege-
ringsfrågan, senast i en rad in-
lägg i Expressen. Starka skäl
kan anföras mot varje lösning
om den socialdemokratiska
ministären skulle falla, men
ändå är en lösning ofrånkom-
lig.

De borgerliga eller antiso-
cialistiska partierna synes
gravitera mot uppfattningen att
de tillsammans måste bilda re-
gering i det tänkta fallet, när-
mast om ministären Erlander
avgår på grund av ett neder-
lag i skattefrågan, framkallat
genom att borgerliga och kom-
munister går samman. Utvägen
är dålig redan därför att den
nya regeringen inte skulle ha
majoritet i någon kammare,
eftersom samgåendet med kom-
munismen självvallet skulle
vara av rent tillfällig karaktär.
Den är dålig också därför att
en borgerlig regering sann-
ligen inte bör bildas på kom-
munistiska röster. Men till des-
sa i och för sig starka skäl
kommer andra som inte bara
i år eller nästa år, utan för lång
tid framåt gör det borgerliga
alternativet tveklaktigt.

De tre tilltänkta koalitions-
bröderna är ense om att an-
gripa socialdemokratin och ta-
lar om behovet av vad som
överdrivet och missvisande
kallas ett regimskifte. Men
i övrigt är de inte ense. Hö-
gern framför ett program som
är oantagligt för de andra, sär-
skilt för folkpartiet; centerns
krav kan inte heller godtas;
folkpartiet kan möjligen sägas
representera den minsta ge-
mensamma nämnaren, men hur
denna nämnare är beskaffad
vet man inte mycket om. Vik-
tigare är kanske att de tre
kamraterna, de tre partibrä-
kratier, i taktiskt syfte
opererar mot varandra lika
mycket som mot socialdemo-
kratin. Halva debatten ägnas
åt misstänklighöranden av de
andra. Och denna debatt, det-

ta misstänklighörande, går ut
stor del ut på att ifrågasätta
kamraternas lojalitet. Jag är
en trogen koalitionsbroder, sä-
ger var och en av de tre, men
hur är det egentligen med de
andra; sneglar inte centern,
respektive folkpartiet, åt en
uppgörelse med socialdemo-
kraterna, vill inte högern
egentligen fortsätta att växa
på centerns och folkpartiets
bekostnad? Det är en samman-
svärning, där de sammansvur-
na ständigt kittlar varann
med knivspetsen och verkar
beredda att vid lägligt till-
fälle ordentligt sticka till.
Till detta kommer frågan om
vem som skall få den största
biten av fallen när björnen är
skjuten. Högern har anspråk
som det största partiet i trion,
centern som mellanpartiet, folk-
partiet därför att det står
längst åt vänster och sålunda
— med ett vackert ord som
påminner om ett friskare po-
litiskt läge — står närmare
kungsådran i svensk politik.

Men därmed är förvisso inte
svårigheterna uttömda. I Eng-
land är växlingen mellan
borgerlighet och socialdemo-
krati relativt lätt, därför att
de borgerliga i stort sett är
sammanslutna i ett enda par-
ti; inom detta parti dominerar
de moderata, som kan vinna
röster inom marginalgrupper-
na, och ett regeringsskifte kan
därför inte rimligen utmätas
som ett systemskifte. Men här
måste en borgerlig regering
söka bli ett slags medelpropor-
tional mellan tre konkurrerande
partier; detta innebär att
tyngdpunkten förlägs längre åt
höger. Följden härav blir i sin
tur att en borgerlig koalitions-
regering stöter ifrån sig väljare
på vänsterkanten, särskilt inom
folkpartiet, och därför med sä-
kerhet kan betraktas som en
förberedelse till en ny social-
demokratisk seger.

För fyrtio år sedan talades
om tuschstrecket mellan höger
och vänster, nu talas om vat-
tendelaren mellan borgerliga
och socialdemokrater. Tusch-
streckets existens var prekär,
vattendelaren existerar inte i
sinnevärlden. Gränser mellan

socialdemokrati och borgerlig-
het är lika suddig, lika omöj-
lig att fastställa som gränsen
— utom i en eller annan riks-
dagsfråga — mellan partierna
över huvud. Det är just där-
för som talet om ideologier bli-
vit populärt inom partilednin-
garna; då man inte vet vad
man vill, är det naturligt att
söka sin tillflykt i de allmänna
fraserna om konservativa, libe-
rala och socialistiska idéer, att
styra ut tomheten i fantasi-
kostym. Detta hör till de offent-
liga hemligheter som trängt ut
även bland de oskyldiga och
fäkunniga; partierna kan inte
längre lura oss på den punkten,
och de borde först som sist
lägga teaterrekvisitan i byrå-
lådan.

Men finns då ingen utväg,
gäller inte samma resonemang
som opponenter framförde år
1920? På kort sikt synes det
oss klart att någon som helst
skyldighet för de borgerliga, el-
ler någon av dem, att överta
regeringsmakten vid ett social-
demokratiskt riksdagsnederlag
av angiven art inte finns och
att de borgerliga inte kan vin-
na något på en sådan lösning,
utom möjligen en massproduk-
tion av f d statsråd. Att inte
bara med armbågen erbjuda en
samlingsregering, utan med
kraft och vilja till ömsesidiga
eftergifter verka för den lösnin-
gen vore i ett sådant läge den
mest hållbara politiken. Den
nuvarande debatten, där takti-
ken sitter i högssätet, omgiven
av de ideologiska frasernas
kammarrarar, bör bli en
slapphetens och den tanklösa
konkurrensens parentes i
svensk politik.

14/6

*
De uttalanden som i den disku-
terade ledaren fälldes om Jaspers
avsåg inte hela hans arbete om
atomvapnet utan vissa av Margit
Abenius citerade satsar. Att den kri-
tiska karaktäristik vi gav av dessa
satsar är befogad vidhåller vi utan
varje tvekan. Att exempelvis säga
att i en totalitär stat försiggår en
förvandling "av de mänskliga villko-
ren ända därhän att människan upp-
hör att vara mänsklig" synes vara just
vad man i vardagslag kallar en flo-
skel och vid mera högtidliga tillfäl-
len gammaldags tysk metafysik. Na-
turligtvis kan man skriva sådana
orimligheter och ändå vara en be-
tydande författare; det har vi exem-
pel på från den tyska romantikens
tid till våra dagar.